

Stefan Biskupski

Kodeks Prawa Kanonicznego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 2/3-4, 3-41

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

D O K U M E N T Y

KODEKS PRAWA KANONICZNEGO

TITULUS V.

De potestate ordinaria et delegata

Can. 196. — Potestas iurisdictionis seu regiminis quae ex divina institutione est in Ecclesia, alia est fori externi, alia fori interni, seu conscientiae, sive sacramentalis sive extra-sacramentalis.

Can. 197.—§ 1. Potestas iurisdictionis ordinaria ea est quae ipso iure adnexa est officio; delegata, quae commissa est personae.

§ 2. Potestas ordinaria potest esse sive propria sive vicaria.

Can. 198. — § 1. In iure nomine *Ordinarii* intelliguntur, nisi quis expresse excipiat, praeter Romanum Pontificem, pro suo quisque territorio Episcopus residentialis, Abbas vel Praelatus nullius eorumque Vicarius Generalis, Administrator, Vicarius et Praefectus Apostolicus, itemque ii qui praedictis deficientibus interim ex iuris praescripto aut ex probatis constitutionibus succedunt in regi-

T Y T U Ł V.

O władzy zwyczajnej i delegowanej

Kan. 196. — Władza jurysdykcyjna czyli rządu, którą Kościół posiada z ustanowienia Bóże- go, jest jedna zakresu zewnę- trznego, inna zakresu wew- nętrznego, czyli sumienia, — sakramentalna, bądź pozasakra- mentalna.

Kan. 197. — § 1. Władza jurys- dykcyjna zwyczajna jest ta, która na mocy samego prawa jest związana z urzędem; delegowa- na, — która powierzona jest oso- bie.

§ 2. Władza zwyczajna może być własna, bądź też zastępcza.

Kan. 198. — § 1. Jeżeli się ko- goś wyraźnie nie wyjąmuje, pod mianem *ordynariusza* w prawie rozumie się, oprócz Biskupa Rzymskiego, każdego na swoim terytorium biskupa rezydencjal- nego, opata lub prałata udziel- nego, ich wikariusza generalnego, administratora, wikariusza i pre- fekta apostolskiego, jak również tych, którzy pod nieobecność wy- mienionych, na mocy przepisów prawa albo uznanych konstitu-

mine, pro suis vero subditis Superiores maiores in Religionibus clericalibus exemptis.

§ 2. Nomine autem *Ordinarii loci seu locorum* veniunt omnes reconsti, exceptis Superioribus religionis.

Can. 199. — § 1. Qui iurisdictionis potestatem habet ordinariam, potest eam alteri ex toto vel ex parte delegare, nisi aliud expresse iure caveatur.

§ 2. Etiam potestas iurisdictionis ab Apostolica Sede delegata subdelegari potest sive ad actum, sive etiam habitualiter, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio prohibita.

§ 3. Potestas delegata ad universitatem negotiorum ab eo qui infra Romanum Pontificem habet ordinariam potestatem, potest in singulis casibus subdelegari.

§ 4. In aliis casibus potestas iurisdictionis delegata subdelegari potest tantummodo ex concessione expresse facta, sed articulum aliquem non iurisdictionalem etiam sine expressa commissione iudices delegati possunt subdelegare.

§ 5. Nulla subdelegata potestas potest iterum subdelegari, nisi id expresse concessum fuerit.

Can. 200.—§ 1. Potestas iurisdictionis ordinaria et ad universitatem negotiorum delegata, late interpretanda est; alia quaelibet stricte; cui tamen delegata

cji tymczasowo obejmują rządy; dla swoich natomiast podwładnych, wyżsi przełożeni kleryckich zakonów wyjętych.

§ 2. Pod miano zaś *ordynariuszów miejscowych* podpadają wszyscy wymienieni z wyjątkiem przełożonych zakonnych.

Kan. 199. — § 1. Kto posiada zwyczajną władzę jurysdykcyjną, jeżeli prawo inaczej wyraźnie nie zastrzega, może ją w całości lub w części delegować innemu.

§ 2. Także władza jurysdykcyjna delegowana przez Stolicę Ap. może być subdelegowana do wypadku, czy na stałe, chyba że udzielona była ze względu na osobiste przymioty, albo subdelegacja została wzbroniona.

§ 3. Władza delegowana do wszystkich spraw, udzielona przez mającego władzę zwyczajną, ale przez niższego niż Biskup Rzymski, może być subdelegowana w poszczególnych wypadkach.

§ 4. W innych wypadkach władza jurysdykcyjna delegowana może być subdelegowana tylko na mocy wyraźnego zlecenia; sądziowie jednak delegowani, nawet bez wyraźnego zlecenia, mogą subdelegować do jakiejś czynności nie jurysdykcyjnej.

§ 5. Jeżeliby to nie było wyraźnie udzielone, żadna władza subdelegowana nie może być ponownie subdelegowana.

Kan. 200. — § 1. Zwyczajną władzę jurysdykcyjną i delegowaną do wszystkich spraw należy tłumaczyć szeroko; każdą inną — ściśle; komu jednak wła-

potestas est, ea quoque intelliguntur concessa, sine quibus eadem exerceri non posset.

§ 2. Ei, qui delegatum se asserit, incumbit onus probandae delegationis.

Can. 201.—§ 1. Potestas iurisdictionis potest in solos subditos directe exerceri.

§ 2. Iudicialis potestas tam ordinaria quam delegata exerceri nequit in proprium commodum aut extra territorium, salvis praescriptis can. 401, § 1, 881, § 2 et 1637.

§ 3. Nisi aliud ex rerum natura aut ex iure constet, potestatem iurisdictionis voluntariam seu non-iudiciale quis exercere potest etiam in proprium commodum, aut extra territorium existens, aut in subditum e territorio absentem.

Can. 202. — § 1. Actus potestatis iurisdictionis sive ordinariae sive delegatae collatae pro foro externo, valet quoque pro interno, non autem e converso.

§ 2. Potestas collata pro foro interno exerceri potest etiam in foro interno extra-sacramentali, nisi sacramentale exigatur.

§ 3. Si forum, pro quo potestas data est, expressum non fuerit, potestas intelligitur concessa pro utroque foro, nisi ex ipsa rei natura aliud constet.

dzę delegowano, rozumie się, że udzielono mu także uprawnień, bez których nie mógłby jej wykonywać.

§ 2. Kto twierdzi, że jest delegowany, musi udowodnić delegacji.

Kan. 201. — § 1. Władza jurysdykcyjna może być wykonywana bezpośrednio tylko w stosunku do podwładnych.

§ 2. Nie naruszając przepisów kan. 401, § 1, 881 § 2 i 1637, sądowa władza zwyczajna, jak i delegowana, nie może być wykonywana na swoją korzyść ani poza terytorium.

§ 3. Jeżeli z natury rzeczy albo z prawa nie wiadomo inaczej, władzę jurysdykcyjną dobrowolną, czyli nie sądową, wolno wykonywać także na własną korzyść, albo znajdując się poza terytorium, albo w stosunku do podwładnego, który terytorium opuścił.

Kan. 202. — § 1. Akt zwyczajnej władzy jurysdykcyjnej, czy delegowanej, udzielonej w zakresie zewnętrznym jest ważny także w zakresie wewnętrznym, jednak nie odwrotnie.

§ 2. Władza udzielona w zakresie wewnętrznym może być wykonywana także w zakresie wewnętrznym pozasakramentalnym, chyba że wymagany jest sakramentalny.

§ 3. Jeżeli zakres, dla którego dana jest władza nie został określony, należy rozumieć, jeżeli z natury rzeczy nie wiadomo inaczej, że władzy udzielono w obu zakresach.

Can. 203. — § 1. Delegatus qui sive circa res sive circa personas mandatj sui fines excedit, nihil agit.

§ 2. Hos tamen excessisse non intelligitur delegatus, qui alio modo ac deleganti placuerit, ea ad quae delegatus est, peragit, nisi modus ipse fuerit a delegante praescriptus tanquam conditio.

Can. 204. — § 1. Quod quis Superiorem adit, inferiore praetermisso, non idcirco voluntaria suspenditur inferioris potestas, sive haec ordinaria fuerit sive delegata.

§ 2. Attamen rei ad Superiorem delatae ne se immisceat inferior, nisi ex gravi urgentique causa; et hoc in casu statim Superiorem de re moneat.

Can. 205. — § 1. Si plures iurisdictionem delegatam obtinuerint pro eodem negotio, et dubitetur utrum delegatio facta fuerit in solidum an collegialiter, praesumitur facta in solidum in re voluntaria, collegialiter in re iudiciali.

§ 2. Pluribus in solidum delegatis, qui antea negotium occupavit, alios ab eodem excludit, nisi aut posthac impediatur aut nolit ulterius in negotio procedere.

Kan. 203. — § 1. Delegowany, który przekroczył granice zlecenia w stosunku do rzeczy lub osób, działa nieważnie.

§ 2. Nie należy rozumieć, że delegat je przekroczył, gdy w inny sposób, niżby sobie życzył delegujący, wykonał to, do czego został delegowany, chyba że sam sposób został przez delegującego przepisany jako warunek.

Kan. 204. — § 1. Gdyby ktoś udawał się do wyższego przełożonego z pominięciem niższego, nie zawiesza się przez to dobrowolnej władzy zwyczajnej, czy delegowanej, przełożonego niższego.

§ 2. Jednakże do sprawy przedstawionej przełożonemu wyższemu, nie wolno mieszać się niższemu, chyba że istnieje ważna i pilna przyczyna; w tym wypadku należy natychmiast o tym powiadomić przełożonego wyższego.

Kan. 205. — § 1. Jeżeli wielu w jednej i tej samej sprawie otrzymało jurysdykcję delegowaną, a była wątpliwość, czy delegacji udzielono każdemu z osobna solidarnie, czy kolegialnie, należy przypuszczać, że w sprawie dobrowolnej była udzielona solidarnie, a kolegialnie — w sprawie sądowej.

§ 2. Spośród wielu delegowanych solidarnie, kto wcześniej objął obowiązki wyłącza od niego innych, chyba że powstała potem przeszkoda, albo sam nie chciał ich pełnić nadal.

§ 3. Pluribus collegialiter delegatis, omnes simul pro actorem validitate in negotio expediendo procedere debent, nisi in mandato aliud cautum sit.

Can. 206. — Pluribus successive delegatis, ille negotium expedire debet cuius mandatum antierius est, nec posteriore rescripto expresse abrogatum fuit.

Can. 207. — § 1. Potestas delegata exstinguitur, expleto mandato; elapso tempore aut exhausto numero casuum pro quo concessa fuit; cessante causa finali delegationis; revocatione delegantis delegato directe intimata aut renuntiatione delegati deleganti directe intimata et ab eodem acceptata; non autem resoluta iure delegantis, nisi in duobus casibus de quibus in can. 61.

§ 2. Sed potestate pro foro interno concessa, actus per inadvertentiam positus, elapso tempore vel exhausto casuum numero, validus est.

§ 3. Pluribus collegialiter delegatis, si unus deficiat, aliorum quoque delegatio exspirat, nisi aliud ex tenore delegationis constet.

Can. 208. — Ad normam can. 183, § 2, potestas ordinaria non exstinguitur resoluta iure concedentis officium cui adnexa

§ 3. Gdy wielu delegowanych było kolegialnie, do ważności wymagane jest działanie kolegialne, chyba że w zleceniu zastrzeżono inaczej.

Kan. 206. — Gdyby wielu delegowanych było kolejno, ten musi wykonać obowiązek, kto wcześniej otrzymał zlecenie, które przez późniejszy reskrypt nie zostało wyraźnie odwołane.

Kan. 207. — § 1. Władza delegowana wygasa po wykonaniu zlecenia; po upływie czasu lub wyczerpaniu ilości wypadków, dla której była wydana; z ustaniem przyczyny sprawczej delegacji; na skutek odwołania przez delegującego, zakomunikowanego bezpośrednio delegowanemu, albo na skutek rezygnacji delegowanego zakomunikowanej bezpośrednio delegującemu, który ją przyjął; nie wygasa natomiast na skutek ustania praw delegującego, poza dwoma wypadkami, o których w kan. 61.

§ 2. Gdy jednak władzy udzielono w zakresie wewnętrznym, ważna jest czyność dokonana przez nieuwagę, po upływie czasu lub wyczerpaniu ilości wypadków.

§ 3. Gdyby spośród wielu delegowanych kolegialnie, ustała władza jednego, wygasa także delegacja innych, chyba że z brzmienia delegacji wynika inaczej.

Kan. 208. — Stosowanie do kan. 183 § 2, władza zwyczajna nie wygasa po ustaniu praw nadającego urząd, z którym jest ona

est; sed cessat, amisso officio; silet, legitima appellatione interposita, nisi forte appellatio sit tantum *in devolutive*, firmo praescripto can. 2264, 2284.

Can. 209. — In errore communi aut in dubio positivo et probabili, sive iuris sive facti, inrisdictionem supplet Ecclesia pro foro tum externo tum interno.

Can. 210. — Potestas ordinis, a legitimo Superiore ecclesiastico sive adnexa officio sive commissa personae, nequit aliis demandari, nisi id expresse fuerit iure vel indulto concessum.

związana; wygasa jednak z utratą urzędu; nie naruszając przepisów kan. 2264, 2284, pozostaje w zawieszeniu, po założeniu prawnej apelacji, chyba że apelacja przypadkowo jest tylko odwlekająca.

§ *Kan. 209.* — W powszechnym błędzie, albo w wątpliwości pozytywnej i prawdopodobnej co do prawa lub faktu, Kościół uzupełnia jurysdykcję tak w zakresie zewnętrznym, jak wewnętrznym.

Kan. 210. — Władza święceń związana przez prawnego przełożonego kościelnego z urzędem albo powierzona osobie, nie może być przekazana innym, chyba że na nie wyraźnie zezwała prawo lub indult.

TITULUS VI.

De reductione clericorum ad statum laicalem.

Can. 211. — § 1. Etsi sacra ordinatio, semel valide recepta, nunquam irrita fiat, clericus tamen maior ad statum laicalem redigitur rescripto Sanctae Sedis, decreto vel sententia ad normam can. 214, demum poena degradationis.

§ 2. Clericus minor ad statum laicalem regreditur, non solum ipso facto ob causas in iure descriptas, sed etiam sua ipsius voluntate, praemonito loci Ordinarii, aut eiusdem Ordinarii de-

TYTUŁ VI.

O powrocie duchownych do stanu świeckiego

Kan. 211. — § 1. Choć wyższe święcenia raz ważnie przyjęte nigdy nie stają się nieważne, duchowny jednak wyższych święceń powraca do stanu świeckiego na mocy reskryptu Stolicy Ap., dekretu lub wyroku, stosownie do kan. 214, wreszcie na skutek kary degradacji.

§ 2. Duchowny niższych święceń powraca do stanu świeckiego nie tylko na mocy samego faktu z przyczyn, podanych w prawie, lecz również z własnej woli, uprzedziwszy miejscowego ordy-

creto iusta de causa lato, si nempe Ordinarius, omnibus perpensis, prudenter iudicaverit clericum non posse cum decore status clericalis ad ordines sacros promoveri.

Can. 212. — § 1. Qui in minoribus ordinibus constitutus ad statum laicalem quavis de causa regressus est, ut inter clericos denuo admittatur, requiritur licentia Ordinarii dioecesis cui incardinatus fuit per ordinationem, non concedenda, nisi post diligens examen super vita et moribus, et congruum, iudicio ipsius Ordinarii, experimentum.

§ 2. Clericus vero maior qui ad statum laicalem rediit, ut inter clericos denuo admittatur, indiget Sanctae Sedis licentia.

Can. 213. — § 1. Omnes qui e clericali statu ad laicalem legitime redacti aut regressi sunt, eo ipso amittunt officia, beneficia, iura ac privilegia clericalia et vetantur in habitu ecclesiastico incedere ac tonsuram deferre.

§ 2. Clericus tamen maior obligatione coelibatus tenetur, salvo praescripto can. 214.

Can. 214. — § 1. Clericus qui metu gravi coactus ordinem

nariusza; albo na mocy dekretu tegoż ordynariusza, dla siuszej przyczyny, gdyby mianowicie ordynariusz, wzięwszy wszystko pod uwagę, osądził roztropnie, że duchowny nie może być bez ujmy dla stanu duchownego dopuszczony do wyższych święceń.

Kan. 212. — § 1. Żeby duchowny niższych święceń, który powrócił do stanu świeckiego dla jakiejś przyczyny, mógł być z powrotem przyjęty w szeregi duchowieństwa, wymaga się zezwolenia ordynariusza diecezji, w której był inkardynowany przez święcenia; zezwolenia tego nie należy udzielać bez pilnego badania życia i obyczajów i bez odpowiedniej próby, wyznaczonej według uznania samego ordynariusza.

§ 2. Żeby duchowny wyższych święceń, który powrócił do stanu świeckiego, mógł być przyjęty z powrotem w szeregi duchowieństwa, potrzeba zezwolenia Stolicy Ap.

Kan. 213. — § 1. Wszyscy, którzy prawnie zostali przywróceni do stanu świeckiego, albo do niego wrócili, tracą tym samym urzędy, beneficja, prawa i przywileje duchowne oraz zabrania się im noszenia stroju duchownego i tonsury.

§ 2. Nie naruszając przepisu kan. 214, duchowny wyższych święceń obowiązany jest zwłaszcza do zachowania celibatu.

Kan. 214. — § 1. Duchowny, który pod wpływem ciężkiej

sacrum recepit nec postea, remoto metu, eandem ordinationem ratam habuit saltem tacite per ordinis exercitium, volens tamen per talem actum obligationibus clericalibus se subicere, ad statum laicalem, legitime probata coactione et ratihabitionis defectu, sententia iudicis redigatur, sine ullis coelibatus ac horarum canonicarum obligationibus.

§ 2. Coactio autem et defectus ratihabitionis probari debent ad normam can. 1993—1998.

bojaźni przyjął wyższe święcenia, a później, po ustaniu lęku, nie zgodził się na nie przynajmniej milcząco, spełniając czynności płynące ze święceń, aby przez to nie poddać się obowiązkowi stanu duchownego, powinien być przywrócony do stanu świeckiego, na podstawie wyroku sądowego, po udowodnieniu przymusu i braku zgody, bez żadnych obowiązków celibatu i brewiarza.

§ 2. Przymus natomiast i brak zgody muszą być udowodnione, zgodnie z kan. 1993—1998.

SECTIO II.

De clericis in specie.

Can. 215. § 1. Unius supremæ ecclesiasticæ potestatis est provincias ecclesiasticas, dioceses, abbatias vel praelaturas nullius, vicariatus apostolicos, praeferaturas apostolicas erigere, aliter circumscribere, dividere, unire, suppressere.

§ 2. In iure nomine dioecesis venit quoque abbatia vel praelatura nullius; et nomine Episcopi, Abbas vel Praelatus nullius, nisi ex natura rei vel sermonis contextu aliud constet.

Can. 216. — § 1. Territorium cuiuslibet dioecesis dividatur in distinctas partes territoriales; unicuique autem parti sua peculiaris ecclesia cum populo de-

SEKCJA II.

O duchowych w szczególności

Kan. 215. — § 1. Jedynie najwyższa władza kościelna ma prawo erygować, zmieniać granice, dzielić, jednoczyć, znosić prowincje kościelne, diecezje, opactwa i prelatury udzielne, wikariaty apostolskie, prefektury apostolskie.

§ 2. Pod mianem diecezji w prawie należy rozumieć także opactwo i prelaturę udzielną; a pod mianem biskupa — opata lub prałata udzielnego, chyba że z natury rzeczy lub kontekstu wiadomo inaczej.

Kan. 216. — § 1. Obszar każdej diecezji należy podzielić na odrębne części terytorialne; dla każdej zaś części trzeba wyznaczyć odrębny kościół z określo-

terminato est assignanda, suusque peculiaris rector, tanquam proprius eiusdem pastor, est praeficiendus pro necessaria animarum cura.

§ 2. Pari modo vicariatus apostolicus et praefectura apostolica, ubi commode fieri possit, dividantur.

§ 3. Partes dioecesis de quibus in § 1, sunt *paroeciae*; partes vicariatus apostolici ac praefecturae apostolicae, si peculiaris rector eisdem fuerit assignatus, appellantur *quasi-paroeciae*.

§ 4. Non possunt sine speciali apostolico indulto constitui paroeciae pro diversitate sermonis seu nationis fidelium in eadem civitate vel territorio degentium, nec paroeciae mere familiares aut personales; ad constitutas autem quod attinet, nihil innovandum, inconsulta Apostolica Sede.

Can. 217. — § 1. Episcopus territorium suum in regiones seu districtus, pluribus paroeciis constantes, distribuat, qui veniunt nomine vicariatus foranei, decanatus, archipresbyteratus, etc.

§ 2. Si haec distributio, ratione circumstantiarum, videatur impossibilis aut inopportuna, Episcopus consulat Sanctam Sedem, nisi ab eadem iam fuerit provisum.

nym ludem, ustanowić nad nim osobnego rządcę w koniecznych sprawach duszpasterskich, jako osobnego własnego pasterza.

§ 2. Podobnie należy podzielić, gdzie to możliwe, wikariat i prefekturę apostolską.

§ 3. Częściami diecezji, o których w § 1, są *parafie*; części wikariatu i prefektury apostolskiej, jeżeli dla nich jest wyznaczony specjalny rządca, nazywają się *niby parafiami*.

§ 4. Bez specjalnego indultu apostolskiego, nie wolno tworzyć parafii dla wiernych innego języka, czy narodowości, mieszkających w tym samym mieście lub na tym samym terytorium, ani parafii czysto rodzinnych lub osobowych; w stosunku zaś do już istniejących, nie należy zmieniać niczego bez wiedzy Stolicy Apostolskiej.

Kan. 217. — § 1. Biskup powinien podzielić swoje terytorium na okręgi złożone z wielu parafii, które można nazywać wikariatami wiejskimi, dziekanatami, archiprezbiteriatami itd.

§ 2. Gdyby ten podział ze względu na okoliczności wydawał się niemożliwy lub niewskazany, biskup powinien zasięgnąć rady Stolicy Ap., chyba że ona już temu zaradziła.

TITULUS VII.

De suprema potestate deque iis qui eiusdem sunt ecclesiastico iure participes.

Caput I.

De Romano Pontifice

Can. 218. — § 1. Romanus Pontifex, Beati Petri in primatu Successor, habet non solum primatum honoris, sed supremam et plenam potestatem iurisdictionis in universam Ecclesiam tum in rebus quae ad fidem et mores, tum in iis quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent.

§ 2. Haec potestas est vere episcopalis, ordinaria et immediata tum in omnes et singulas ecclesias, tum in omnes et singulos pastores et fideles, a quavis humana auctoritate independens.

Can. 219. — Romanus Pontifex, legitime electus, statim ab acceptata electione, obtinet, iure divino, plenam supremam iurisdictionis potestatem.

Can. 220. — Gravioris momenti negotia quae uni Romano Pontifici reservantur sive natura sua, sive positiva lege, *causae maiores* appellantur.

Can. 221. — Si contingat ut Romanus Pontifex renuntiet, ad eiusdem renuntiationis validitatem non est necessaria Cardinalium aliorumve acceptatio.

TYTUŁ VII.

O najwyższej władzy i o tych co na mocy prawa kościelnego biorą w niej udział

Rozdział I.

O Biskupie Rzymskim

Kan. 218. — § 1. Biskup Rzymski, następca w prymacie św. Piotra, ma nie tylko pierwszeństwo w godności, ale najwyższą i pełną władzę jurysdykcyjną w Kościele powszechnym w sprawach wiary i obyczajów, jak i tych, które należą do dyscypliny i rządów Kościołem, rozszanym po całym świecie.

§ 2. Ta władza, niezależna od jakiegokolwiek władzy ludzkiej, jest prawdziwie biskupia, zwyczajna i bezpośrednia tak w stosunku do wszystkich i poszczególnych kościołów, jak i w stosunku do wszystkich i poszczególnych pasterzy oraz wiernych.

Kan. 219. — Biskup Rzymski wybrany legalnie, natychmiast od przyjęcia wyboru, otrzymuje z prawa Bożego pełnię najwyższej władzy jurysdykcyjnej.

Kan. 220. — Sprawy większej wagi, zastrzeżone z natury rzeczy lub na mocy pozytywnego prawa wyłącznie Biskupowi Rzymskiemu, nazywają się *causae maiores*.

Kan. 221. — Jeżeliby się zdarzyło, że Biskup Rzymski zrezygnował, do ważności tejże rezygnacji zgoda kardynałów i innych osób nie jest konieczna.

CAPUT II.

ROZDZIAŁ II.

De Concilio Oecumenico

Can. 222. — § 1. Dari nequit Oecumenicum Concilium quod a Romano Pontifice non fuerit convocatum.

§ 2. Eiusdem Romani Pontificis est Oecumenico Concilio per se vel per alios praeesse, res in eo tractandas ordinemque servandum constituere ac designare, Concilium ipsum transferre, suspendere, dissolvere, eiusque decreta confirmare.

Can. 223. — § 1. Vocantur ad Concilium in eoque ius habent suffragii deliberativi:

1-o. S. R. E. Cardinales, etsi non Episcopi;

2-o. Patriarchae, Primates, Archiepiscopi, Episcopi residentiales, etiam nondum consecrati;

3-o. Abbates vel Praelati nullius;

4-o. Abbas Primas, Abbates Superiores Congregationum monasticarum, ac supremi Moderatores religionum clericalium exemptarum, non autem aliarum religionum, nisi aliud convocationis decretum ferat.

§ 2. Etiam Episcopi titulares, vocati ad Concilium, suffragium obtinent deliberativum, nisi aliud in convocatione expresse caveatur.

§ 3. Theologi ac sacrorum canonum periti, ad Concilium forte invitati, suffragium non habent, nisi consultivum.

Can. 224. — § 1. Si quis ex vocatis ad Concilium ad normam

O Soborze Powszechnym

Kan. 222. — § 1. Nie może być Soboru Powszechnego bez zwołania go przez Biskupa Rzymskiego.

§ 2. Tenże Biskup Rzymski ma prawo na soborze powszechnym przewodniczyć osobiście lub przez innych, ustanawiać materiały i określać porządek obrad, sam sobór przenosić, zawieszać, rozwiązywać, oraz zatwierdzać jego uchwały.

Kan. 223. — § 1. Na sobór powinni być wezwani z głosem stanowczym:

1-o. Św. K. Rz. kardynałowie, nawet nie biskupi;

2-o. Patriarchowie, prymasi, arcybiskupi, biskupi rezydencjalni, nawet jeszcze niekonsekrowani;

3-o. Opaci i prałaci udzielni;

4-o. Opat prymas, opaci przełożeni kongregacji mnisich, oraz najwyżsi przełożeni zakonów kleryckich wyjętych; nie innych jednak zakonów, chyba że dekret konwokacyjny postanawiałby inaczej.

§ 2. Biskupi tytularni, wezwani na sobór, otrzymują także głos stanowczy, chyba że w wezwaniu zastrzeżono wyraźnie inaczej.

§ 3. Teologowie i znawcy świętych kanonów, zaproszeni na sobór, mają głos tylko doradczy.

Kan. 224. — § 1. Gdyby ktoś z wezwanych na sobór, stosownie

can. 223, § 1, eidem, iusto impedimento detentus, interesse non possit, mittat procuratorem et impedimentum probet.

§ 2. Procurator, si fuerit unus e Concilii Patribus, duplici suffragio non gaudet; si non fuerit, publicis tantum sessionibus interesse potest, sed sine suffragio; expleto autem Concilio, huius acta subscribendi ius habet.

Can. 225. — Neminē eorum qui Concilio interesse debent, licet ante discedere, quam Concilium sit rite absolutum, nisi a Concilii praeside cognita ac probata discessionis causa et impetrata abeundi licentia.

Can. 226. — Propositis a Romano Pontifice quaestionibus Patres possunt alias addere, Concilii tamen praeside antea probatas.

Can. 227. — Concilii decreta vim definitivam obligandi non habent, nisi a Romano Pontifice fuerint confirmata et eius iussu promulgata.

Can. 228. — § 1. Concilium Oecumenicum suprema pollet in universam Ecclesiam potestate.

§ 2. A sententia Romani Pontificis non datur ad Concilium Oecumenicum appellatio.

Can. 229. — Si contingat Romanum Pontificem, durante Concilii celebratione, e vita decedere, ipso iure hoc intermittitur, donec novus Pontifex resumi et continuari iusserit.

do kan. 223 § 1, nie mógł w nim uczestniczyć z powodu usprawiedliwionej przeszkody, powinien wysłać pełnomocnika oraz udowodnić istnienia przeszkody.

§ 2. Gdyby pełnomocnikiem był jeden z ojców soboru, nie posiada przez to dwóch głosów; gdyby nim nie był, może brać udział tylko w posiedzeniach publicznych, ale bez prawa głosu; po zakończeniu jednak soboru, ma prawo do złożenia podpisu pod aktami soboru.

Kan. 225. — Nikomu z tych, co biorą udział w soborze, nie wolno oddalić się, zanim sobór nie zostanie prawidłowo zamknięty, chyba że za zgodą przewodniczącego soboru, po uzasadnieniu przyczyny odejścia.

Kan. 226. — Do spraw podanych przez Biskupa Rzymskiego mogą ojcowie dołączyć inne, po zatwierdzeniu ich jednak przez przewodniczącego.

Kan. 227. — Dekrety soborowe nie mają ostatecznej mocy wiążącej, jeżeli nie zostały zatwierdzone przez Biskupa Rzymskiego i na jego polecenie ogłoszone.

Kan. 228. — § 1. Sobór powszechny ma w całym Kościele najwyższą władzę.

§ 2. Od wyroku Biskupa Rzymskiego nie ma apelacji do soboru powszechnego.

Kan. 229. — Gdyby się zdarzyło, że podczas trwania soboru umarł Biskup Rzymski, sobór zawiesza się na mocy samego prawa, dopóki go nie podejmie nowy Papież i nie zezwoli na dalsze prowadzenie.

CAPUT III.

De Sanctae Romanae
Ecclesiae Cardinalibus

Can. 230. — S.R.E. Cardinales Senatum Romani Pontificis constituunt eidemque in regenda Ecclesia praecipui consilarii et adiutores assistunt.

Can. 231. — § 1. Sacrum Collegium in tres ordines distribuitur: episcopalem, ad quem soli pertinent sex Cardinales dioecesis suburbicariis praepositi; presbyteralem, qui constat Cardinalibus quinquaginta; diaconalem, qui quatuordecim.

§ 2. Cardinalibus ordinis presbyteralis ac diaconalis suis cuique titulus aut diaconia in Urbe assignatur a Romano Pontifice.

Can. 232. — § 1. Cardinales libere a Romano Pontifice ex toto terrarum orbe eliguntur, viri, saltem in ordine presbyteratus constituti, doctrina, pietate ac rerum agendarum prudentia egregie praestantes.

§ 2. A cardinalatus dignitate arcentur:

1-o. Illegitimi, etiamsi per subsequens matrimonium fuerint legitimi; itemque alii irregulares vel a sacris ordinibus impediti secundum canonicas sanctiones, etsi cum ipsis auctoritate apostolica fuerit ad ordines et dignitates etiam episcopalem dispensatum;

2-o. Qui prolem etiam ex legitimo matrimonio susceptam, vel nepotem ex ea habent;

ROZDZIAŁ III.

O kardynałach Kościoła
Rzymskiego

Kan. 230. — S. K. Rz. Kardynałowie tworzą senat Biskupa Rzymskiego i są jego szczególnymi doradcami oraz pomocnikami w zarządzie Kościołem.

Kan. 231. — § 1. Święte kolegium dzieli się na trzy stopnie: biskupi, do którego należy wyłącznie sześciu kardynałów, stojących na czele podmiejskich diecezji; kapłański, który się składa z pięćdziesięciu kardynałów: diakoński — z czternastu.

§ 2. Kardynałom stopnia kapłańskiego i diakońskiego Biskup Rzymski wyznacza w Rzymie, każdemu z nich, tytuł albo diakonię.

Kan. 232. — § 1. Biskup Rzymski wybiera kardynałów na całym świecie swobodnie spośród mężów, mających przynajmniej święcenia kapłańskie, wyróżniających się nauką, pobożnością oraz w prowadzeniu spraw roztropnością.

§ 2. Nie mogą dostąpić godności kardynalskiej:

1-o. Nieślubni, chociażby ulegalizowani przez późniejsze małżeństwo; również inni nieprawidłowi lub mający przeszkodę do święceń na podstawie sankcji kanonicznych, chociażby powagą apostołską otrzymali dyspensę do święceń i godności nawet biskupiej;

2-o. Mający nawet z legalnego małżeństwa dzieci lub wnuki;

3-o. Qui primo aut secundo gradu consanguinitatis alicui Cardinali viventi coniuncti sunt.

Can. 233. — § 1. Cardinales creantur et publicantur a Romano Pontifice in Consistorio sicque creati et publicati obtinent ius ad electionem Romani Pontificis et privilegia de quibus in can. 239.

§ 2. Si tamen Romanus Pontifex creationem alicuius in Consistorio annuntiverit, eius nomine sibi in pectore reservato, sic promotus nullis interim gaudet Cardinalium iuribus aut privilegiis, sed, postquam a Romano Pontifice eius nomine publicatum fuerit, iisdem fruitur a publicatione, iure vero praecedentiae a reservatione in pectore.

Can. 234. — Promotus absens a Curia debet in recipiendo bireto rubro iurare se intra annum, nisi legitimo detineatur impedimento, Summum Pontificem aditurum.

Can. 235. — Nisi aliter in casibus particularibus fuerit a Sancta Sede provisum, per promotionem ad sacram purpuram non solum ipso facto vacant dignitates omnes, ecclesiae, beneficia quae promotus possideat, sed etiam pensiones ecclesiasticae amittuntur.

Can. 236. — § 1. Per optionem in Consistorio factam et a Summo Pontifice approbatam, possunt, servata prioritatem ordinis et promotionis, Cardinales ex ordine presbyterali transire ad

3-o. Krewni w pierwszym lub drugim stopniu jednego z żyjących kardynałów.

Kan. 233. — § 1. Kardynałów kreuje i ogłasza Biskup Rzymski na konsystorzu; w ten sposób kreowani i ogłoszeni zyskują prawo wyboru Biskupa Rzymskiego oraz przywileje, o których w kan. 239.

§ 2. Gdyby jednak Biskup Rzymski ogłosił na konsystorzu nominację, zachowując dla siebie jego nazwisko (*in pectore*), kreowany w ten sposób nie korzysta tymczasem z żadnych praw lub przywilejów; przysługują mu one dopiero po ogłoszeniu jego nazwiska przez Biskupa Rzymskiego, od chwili ogłoszenia; prawo natomiast pierwszeństwa — od czasu zachowania *in pectore*.

Kan. 234. — Promowany, jeżeli jest w Kurii nieobecny, musi przy otrzymaniu czerwonego biretu zaprzysiąc, że, gdyby nie nie stanęło mu na przeszkodzie, przybędzie w ciągu roku do Papieża.

Kan. 235. — Gdyby Stolica Ap. nie przewidziała w poszczególnych wypadkach inaczej, przez promocję do purpury kardynalskiej, opróżniają się tym samym nie tylko wszystkie godności, kościoły, beneficja, któreby posiadał promowany, ale przepadają mu również pensje kościelne.

Kan. 236. — § 1. Przez opcję dokonaną na konsystorzu i zatwierdzoną przez Biskupa Rzymskiego, z zachowaniem pierwszeństwa stopnia i promocji, mogą kardynałowie ze stopnia kap-

aliūm titulum et Cardinales ex ordine diaconali ad aliam diaconiam et, si per integrum decennium in ordine diaconali permanserint, etiam ad ordinem presbyteralem.

§ 2. Cardinalis ex ordine diaconi, transiens per optionem ad ordinem presbyteralem, locum obtinet ante omnes illos Cardinales presbyteros, qui post ipsum ad sacrae purpurae honorem assumpti sunt.

§ 3. Suburbicaria si vacet sedes, Cardinales ex ordine presbyterali, qui momento vacationis praesentes fuerint in Curia vel ab ea absentes ad tempus ob sibi commissum negotium aliquod a Romano Pontifice, optare eam possunt in Consistorio, servata prioritatem promotionis.

§ 4. Cardinales quibus una ex ecclesiis suburbicariis est assignata, aliam optare nequeunt; cum vero Cardinalis gradum Decani attigerit, dioecesim suam Ostiensi cumulat, quae proinde cum alia atque alia dioecesi suburbicaria in persona Cardinalis Decani semper coniungitur.

Can. 237. — § 1. Sacro Cardinalium Collegio praees Decanus, idest antiquior promotione ad aliquam sedem suburbicariam, cui tamen nulla est in ceteros Cardinales iurisdictio, sed ipse primus habetur inter aequales.

§ 2. Vacante decanatu, ipso iure succedit Subdecanus, sive is tempore vacationis sit praesens

łańskiego przejść na inny tytuł, a kardynałowie ze stopnia diakańskiego na inną diakonię; gdyby zaś na stopniu diakańskim pozostawali przez pełne lat dziesięć, także — na stopień kapłański.

§ 2. Kardynał, który ze stopnia diakańskiego przechodzi na skutek opcji na stopień kapłański, zajmuje miejsce przed wszystkimi tymi kardynałami prezbiterami, którzy po nim otrzymali godność purpury kardynalskiej.

§ 3. Gdyby zawakowała stolica podmiejska, kardynałowie stopnia kapłańskiego w chwili zawakowania obecni w Kurii, albo nawet czasowo nieobecni ze względu na powierzoną sobie przez Biskupa Rzymskiego sprawę, mogą na konsystorzu optować, z zachowaniem pierwszeństwa promocji.

§ 4. Kardynałowie, którym wyznaczono jeden z kościołów podmiejskich, nie mogą optować na inny; gdy zaś kardynał osiągnął godność dziekana, swoją diecezję łączy z ostyjską diecezją, która w ten sposób łączy się zawsze z inną diecezją podmiejską w osobie kardynała dziekana.

Kan. 237. — § 1. Na czele kolegium kardynalskiego stoi dziekan, t.j. najstarszy powołaniem na jedną ze stolic podmiejskich, który jednak nie ma żadnej jurysdykcji nad resztą kardynałów, lecz uważany jest jako pierwszy między równymi.

§ 2. Gdy wakuje dziekania, na mocy samego prawa następcą jest subdziekan, który w tym

in Curia, sive in sua suburbicaria dioecesi commoretur, sive absit ad tempus ob sibi commissum munus a Romano Pontifice.

Can. 238. — § 1. Cardinales tenentur obligatione residenti in Curia, nec fas est ipsis ab eadem discedere sine licentia Romani Pontificis, salvo praescripto §§ 2, 3 huius canonis.

§ 2. Haec obligatio urget quoque Cardinales Episcopos suburbicarios; sed ipsi non indigent licentia ut sese conferant ad dioeceses sibi commissas, quoties opportunum iudicaverint.

§ 3. Cardinales qui sunt Episcopi alicuius dioecesis non suburbicariae, lege residenti in Curia eximuntur; sed cum ad Urbem venerint, Summum Pontificem adeant, nec ab Urbe discedant antequam ab eodem adeundi licentiam impetraverint.

Can. 239. — § 1. Praeter alia privilegia quae in hoc Codice suis in titulis enumerantur, Cardinales omnes a sua promotione in Consistorio facultate gaudent:

1-o. Audiendi ubique terrarum confessiones etiam religiosorum utriusque sexus et absolvendi ab omnibus peccatis et censuris etiam reservatis, exceptis tantum censuris Sedi Apostolicae specialissimo modo reservatis et illis quae adnexae sunt revelationi secreti S. Officii;

2-o. Sibi suisque familiaribus eligendi sacerdotem confessioni-

czasie jest obecny w Kurii, bądź przebywa w swojej podmiejskiej diecezji, bądź też czasowo jest nieobecny ze względu na powierzona sobie sprawę przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 238. — § 1. Kardynałowie obowiązani są do rezydencji w Kurii i nie wolno im, nie naruszając przepisu §§ 2, 3 tego kanonu, oddalać się od niej bez zezwolenia Biskupa Rzymskiego.

§ 2. Obowiązek ten odnosi się także do kardynałów biskupów podmiejskich; ci jednak nie muszą mieć zezwolenia na udanie się do powierzonych sobie diecezji, ilekroć uważają to za potrzebne.

§ 3. Kardynałowie, którzy są biskupami jakiejś diecezji nie podmiejskiej, wolni są od prawa rezydencji w Kurii; gdyby jednak przybywali do Rzymu, muszą być u Papieża i nie wolno im stamtąd oddalać się bez uzyskania od niego zezwolenia.

Kan. 239. — § 1. Oprócz innych przywilejów, które wylicza Kodeks w odpowiednich tytułach, wszyscy kardynałowie od swojej promocji na konsystorzu posiadają uprawnienia:

1-o. Słuchania spowiedzi na całym świecie, także zakonników płci obojga i udzielania abszolucji od wszystkich grzechów i cenzur, nawet zastrzeżonych, z wyjątkiem tylko cenzur zastrzeżonych Stolicy Ap. w sposób najszczególniejszy i nałożonych za ujawnienie tajemnicy św. Oficium;

2-o. Wybrania sobie i swoim domownikom spowiednika, który,

bus excipiendis, qui, si iurisdictione careat, eam ipso iure obtinet, etiam quod spectat ad peccata et censuras, reservatas quoque, illis tantum censuris exceptis, de quibus in n. 1;

3-o. Verbum Dei ubique praedicandi;

4-o. Celebrandi vel alii permittendi ut coram se celebret unam Missam in feria V maioris hebdomadae ac tres Missas in nocte Nativitatis Domini.

5-o. Benedicendi ubique, solo crucis signo, cum omnibus indulgentiis a Sancta Sede concedi solitis, rosaria, aliasque coronas precatórias, cruces, numismata, statuas, scapularia a Sede Apostolica probata eaque imponendi sine onere inscriptionis;

6-o. Sub unica benedictione erigendi, in ecclesiis et oratoriis etiam privatis aliisque piis locis, stationes Viae Crucis cum omnibus indulgentiis, quae huiusmodi pium exercitium peragentibus impertitae sunt; nec non benedicendi pro fidelibus, qui causa infirmitatis vel alius legitimi impedimenti sacras stationes Viae Crucis visitare nequeant, Crucifixi icones cum applicatione omnium indulgentiarum devoto exercitio eiusdem Viae Crucis a Romanis Pontificibus adnexarum;

7-o. Celebrandi super aram portatilem non solum in domo propriae habitationis, sed ubicunque degunt; et permittendi

jeżeli nie posiadał jurysdykcji, otrzymuje ją tym samym, nawet gdyby chodziło o grzechy i cenzury zastrzeżone, z wyjątkiem tych tylko, o których w n. 1.

3-o. Głoszenia wszędzie Słowa Bożego;

4-o. Odprawiania lub zezwolenia innym na odprawianie w jego obecności jednej Mszy św. w Wielki Czwartek i trzech Mszy św. w noc Bożego Narodzenia;

5-o. Błogosławienia wszędzie, samym znakiem krzyża, różańców ze wszystkimi odpustami, które Stolica Ap. zwykła nadawać, także innych koronek, krzyżów, medalików, figurek, szkaplerzy zatwierdzonych przez Stolicę Ap. oraz wkładania ich bez obowiązku wpisywania się;

6-o. Erygowania samym pobłogosławieniem, w kościołach i kaplicach nawet prywatnych oraz innych miejscach pobożnych, stacji Drogi Krzyżowej ze wszystkimi odpustami, które są udzielane praktykującym tego rodzaju pobożne ćwiczenia; błogosławienia krzyży ze wszystkimi odpustami przywiązanyimi przez Stolicę Ap. do pobożnego ćwiczenia Drogi Krzyżowej dla wiernych, którzy z racji choroby lub innej słusznej przyczyny nie mogą obchodzić stacji tejże Drogi Krzyżowej;

7-o. Celebrowania na ołtarzu przenośnym nie tylko we własnej siedzibie, lecz wszędzie, gdziekolwiek przebywają; zezwalania

ut alia Missa, ipsis adstantibus, celebretur;

8-o. Celebrandi in mari, debitis cautelis adhibitibus;

9-o. In omnibus ecclesiis et oratoriis Missam celebrandi proprio calendario conformem;

10-o. Fruendi altari privilegiato personali quodidiano;

11-o. Lucrandi in propriis sacellis indulgentias, ad quas acquirendas praescripta sit visitatio templi alicuius vel publicae aediculae civitatis seu loci, in quo Cardinales actu commorentur, quo privilegio etiam eorum familiares frui possunt;

12-o. Benedicendi ubique populo more Episcoporum; sed in Urbe in ecclesiis tantum, piis locis et fidelium consessibus;

13-o. More Episcoporum gestandi crucem ante pectus etiam supra mozetam atque utendi mitra et baculo pastoralis;

14-o. Sacrum celebrandi in quolibet privato sacello sine praeiudicio illius qui indulto gaudet;

15-o. Pontificalia cum throno et baldachino peragendi in omnibus ecclesiis extra Urbem, Ordinario praemonito, si ecclesia sit cathedralis;

16-o. Honoribus locorum Ordinariis tribui solitis fruendi quocumque se conferant;

na odprawianie innej Mszy św. w swojej obecności;

8-o. Odprawiania na morzu z zachowaniem odpowiednich ostrożności;

9-o. Odprawiania Mszy we wszystkich kościołach i kaplicach według własnego kalendarza;

10-o. Korzystania codziennie z osobistego ołtarza uprzywilejowanego;

11-o. Zyskiwania we własnych kaplicach odpustów, do uzyskania których należy nawiedzić jakąś świątynię lub publiczną kaplicę w tym mieście, czy miejscowości, gdzie kardynałowie aktualnie przebywają; z tego przywileju korzystać mogą także ich domownicy;

12-o. Udzielania wszędzie ludowi błogosławieństwa zwyczajem biskupów; w Rzymie jednak tylko w kościołach, pobożnych miejscach i na zebraniach wiernych;

13-o. Noszenia zwyczajem biskupów krzyża na piersiach, także na mucecie, jak również używania mitry i pastorału;

14-o. Odprawiania Mszy w każdej prywatnej kaplicy bez uszczerbku dla tego, kto korzysta z indultu;

15-o. Odprawiania pontyfikalnie z tronem i baldachimem we wszystkich kościołach poza Rzymem, a w kościele katedralnym za wiedzą ordynariusza;

16-o. Korzystania wszędzie z uprawnień honorowych przysługujących miejscowym ordynariuszom;

17-o. Fidem faciendi in foro externo, de oraculo pontificio testantes;

18-o. Fruendj sacello ab Ordinarii visitatione exempto;

19-o. De re ditibus beneficiariis libere disponendi etiam per testamentum, salvo praescripto can. 1298;

20-o. Consecrationes et benedictiones ecclesiarum, altarium, sacrae supellectilis, Abbatum aliasve similes, excepta oleorum sacrorum consecratione, si Cardinalis caractere episcopali careat, ubique locorum, servatis servandis, peragendj, firmo praescripto can. 1157;

21-o. Praecedendj omnibus Praelatis etiam Patriarchis, imo ipsis Legatis Pontificiis, nisi Legatus sit Cardinalis in proprio territorio residens; Cardinalis autem Legatus *a latere* praecedit extra Urbem omnibus aliis;

22-o. Conferendi primam tonsuram et ordines minores, dummodo promovendus habeat dimissorias proprii Ordinarii litteras;

23-o. Ministrandj sacramentum confirmationis, firmo onere inscriptionis nominis confirmati ad normam iuris;

24-o. Concedendi indulgentias ducentorum dierum, etiam toties quoties lucrandas, in locis vel institutis ac pro personis suae iurisdictionis vel protectionis; item in aliis locis, sed a

17-o. Świadczenia w zakresie zewnętrznym o łasce papieskiej udzielonej ustnie;

18-o. Korzystania z kaplicy wyjętej spod wizytacji ordynariusza;

19-o. Dysponowania swobodnie, nie naruszając kan. 1298, dochodem beneficjalnym, nawet w testamencie;

20-o. Konsekrowania i poświęcania wszędzie, z zachowaniem tego co należy, nie naruszając przepisu kan. 1157, kościołów, ołtarzy, sprzętu kościelnego, opatów i innych, z wyjątkiem konsekracji olejów św., gdyby kardynał nie posiadał sakry biskupiej;

21-o. Zachowania pierwszeństwa przed wszystkimi prałatami, nawet patriarchami, owszem przed legatami papieskimi, chyba że legat jest kardynałem rezydującym na własnym terytorium; kardynał natomiast legat *a latere* ma poza Rzymem pierwszeństwo przed wszystkimi;

22-o. Udzielania pierwszej tonsury i niższych święceń, byleby kandydat posiadał *litteras dimissorias* własnego ordynariusza;

23-o. Udzielania sakramentu bierzmowania z obowiązkiem zapisanania bierzmowanego, stosownie do przepisów prawa;

24-o. Udzielania odpustu dwustu dni, zyskiwanego nawet *toties quoties*, w miejscach, czy instytucjach oraz przez osoby, które podlegają ich jurysdykcji lub opiece; także w innych miejscach,

praesentibus solummodo, singulis vicibus, lucrandas.

§ 2. Cardinalis Decanus gaudet privilegio ordinandi et consecrandi electum Pontificem, si hic ordinatione vel episcopali consecratione indigeat, et tunc pallio utitur; quod privilegium, absente Cardinali Decano, competit Subdecano, eoque etiam absente, antiquior Cardinali Episcopo suburbicario.

§ 3. Demum Cardinalis Proto-diaconus pallia Archiepiscopis et Episcopis privilegio fruentibus eorumve procuratoribus, vice Romani Pontificis, imponit; et nomen novi electi Pontificis populo annuntiat.

Can. 240. — § 1. Cardinalis ad sedem suburbicariam promotus et in eiusdem possessionem canonice immissus est verus Episcopus suae diocesis, eaque potestate in eam pollet, quam Episcopi residentiales in propria dioecesi obtinent.

§ 2. Ceteri Cardinales in suis titulis vel diaconiis, postquam eorumdem canonicam possessionem ceperint, omnia possunt quae locorum Ordinarii in suis ecclesiis, exceptis ordine iudiciorum et qualibet iurisdictione in fideles, sed salva potestate in iis quae ad disciplinam, morum correctionem, servitium ecclesiae pertinent.

§ 3. Cum throno et baldachimo Cardinalis ordinis presbyteralis potest in suo titulo pontificalia peragere et Cardinalis ordinis diaconalis in sua diaco-

lucz zyskiwanych za każdym razem tylko przez obecnych.

§ 2. Kardynał dziekan korzysta z przywileju święcenia i konsekrowania wybranego Papieża, jeżeliby on święceń lub konsekracji biskupiej potrzebował i używa wtedy paliusza; ten przywilej podczas nieobecności kardynała dziekana przysługuje poddziekaniowi, a gdy i on nieobecny — starszemu kardynałowi biskupowi na stolicy podmiejskiej.

§ 3. Kardynał wreszcie proto-diacon w zastępstwie Biskupa Rzymskiego nakłada paliusze arcybiskupom i biskupom, posiadającym ten przywilej oraz ich pełnomocnikom; ogłasza imię nowoobranego Papieża.

— *Kan. 240.* — § 1. Kardynał promowany na stolicę podmiejską, którą objął kanonicznie w posiadanie, jest prawdziwie biskupem swojej diecezji i ma taką w niej władzę, jaką posiadają biskupi rezydencjalni w swojej diecezji.

§ 2. Inni kardynałowie, po kanonicznym wejściu w posiadanie, w swoich tytułach i diakoniach mogą wszystko, co ordynariusze miejscowi w swoich kościołach, z wyjątkiem sądownictwa i wszelkiej jurysdykcji nad wiernymi, lecz bez uszczerbku władzy nad nimi odnoszącej się do dyscypliny, poprawy obyczajów, służby kościołowi.

§ 3. Kardynał stopnia kapłańskiego może w swym tytule celebrować pontyfikalnie z użyciem tronu i baldachimu, a kardynał stopnia diakańskiego asy-

nia pontificaliter assistere, et nemo alius ibidem id potest sine Cardinalis assensu; in aliis vero Urbis ecclesiis Cardinales throno et baldachino uti nequeunt sine licentia Romani Pontificis.

Can. 241. — Sede Apostolica vacante, Sacrum Cardinalium Collegium et Romana Curia non aliam habent potestatem, quam quae definitur in const. Pii X *Vacante Sede Apostolica*, 25 Dec. 1904.

CAPUT IV.

De Curia Romana

Can. 242. — Curia Romana constat Sacris Congregationibus, Tribunalibus et Officiis, prout inferius enumerantur et describuntur.

Can. 243. — § 1. In singulis Congregationibus, Tribunalibus, Officiis servanda est disciplina et tractanda sunt negotia secundum normas tum generales tum particulares, quas ipsis Romanus Pontifex praestituerit.

§ 2. Omnes qui ad Congregationes, Tribunalia, Officia Romanae Curiae pertinent, ad secretum servandum tenentur intra fines et secundum modum ex disciplina unicuique propria determinatum.

Can. 244. — § 1. Nihil grave aut extraordinarium in iisdem Congregationibus, Tribunalibus, Officiis agatur, nisi a Modera-

stować pontyfikalnie w swojej diakonii, tak że nikt inny bez jego zgody nie może tego uczynić; w innych natomiast kościołach rzymskich, bez zezwolenia Biskupa Rzymskiego, kardynałowie nie mogą korzystać z tronu i baldachimu.

Kan. 241. — W czasie gdy Stolica Ap. wakuje, kolegium kardynalskie i Kuria Rzymska posiadają władzę określoną przez Piusa X w konst. *Vacante Sede Apostolica*, 25 grudnia 1904.

R O Z D Z I A Ł IV.

O Kurii Rzymskiej

Kan. 242. — Kuria Rzymska składa się z kongregacji, trybunałów i urzędów, jak to wylicza się i opisuje poniżej.

Kan. 243. — § 1. W poszczególnych kongregacjach, trybunałach, urzędach należy zachować porządek i załatwiać sprawy według ogólnych i szczegółowych norm, które dla nich ustanowił Biskup Rzymski.

§ 2. Wszyscy, którzy należą do kongregacji, trybunałów, urzędów Kurii Rzymskiej, obowiązani są do zachowania tajemnicy w granicach i w sposób określony przepisami dla każdej z nich właściwymi.

Kan. 244. — § 1. Nic większego i nadzwyczajnego nie może się dziać w tychże kongregacjach, trybunałach, urzędach bez uprze-

toribus eorundem Romano Pontifici fuerit antea significatum.

§ 2. Gratiae quaevis ac resolutiones indigent pontificia approbatione, exceptis iis pro quibus eorundem Officiorum, Tribunalium, Congregationum Moderatoribus speciales facultates tributae sint, exceptisque sententiis Tribunalis Sacrae Romanae et Signaturae Apostolicae.

Can. 245. — Controversiam, si qua exoriatur, de competentia inter Sacras Congregationes, Tribunalia vel Officia Romanae Curiae, dirimit coetus S. R. E. Cardinalium, quos Romanus Pontifex singulis vicibus designaverit.

ART. I.

De Sacris Congregationibus

Can. 246. — Singulis Congregationibus praees Cardinalis Praefectus vel, si eisdem praesit ipsemet Romanus Pontifex, eas dirigit Cardinalis Secretarius; quibus adiunguntur Cardinales quos Pontifex eis adscribendos censuerit, cum aliis necessariis administris.

Can. 247. — § 1. Congregatio S. Officii, cui ipse Summus Pontifex praees, tutatur doctrinam fidei et morum.

§ 2. Iudicat de iis delictis quae sibimet secundum propriam eiusdem legem reservantur, cum potestate has criminales causas videndi non solum in gradu

dniego powiadomienia o tym przez ich kierowników Biskupa Rzymskiego.

§ 2. Wszelkie łaski i rozstrzygnięcia wymagają zatwierdzenia papieskiego, z wyjątkiem tych, dla których kierownicy urzędów, trybunałów i kongregacji otrzymali specjalne uprawnienia, oraz z wyjątkiem wyroków Roty Rzymskiej i Sygnatury Apostolskiej.

Kan. 245. — Spory, jeżeliby jakie powstały, co do kompetencji pomiędzy kongregacjami, trybunałami bądź urzędami Kurii Rzymskiej, rozstrzyga zespół kardynałów, których Biskup Rzymski za każdym razem wyznaczy.

ART. I.

O Kongregacjach

Kan. 246. — Na czele każdej kongregacji stoi kardynał prefekt lub, jeżeliby na jej czele stał sam Biskup Rzymski, kieruje nią kardynał sekretarz; do pomocy im są przydzieleni kardynałowie, których Papież uznał za stosowne wyznaczyć, z innymi niezbędnymi urzędnikami.

Kan. 247. — § 1. Kongregacja św. Oficjum, na czele której stoi sam Papież, strzeże nauki wiary i obyczajów.

§ 2. Osądza przestępstwa, zastrzeżone jej na mocy własnego prawa, z władzą rozpatrywania tych spraw karnych nie tylko w trybie apelacyjnym od trybunału

appellationis a tribunali Ordinarii loci, sed etiam in prima instantia, si directe ad ipsam delatae fuerint.

§ 3. Ipsa sola cognoscit ea quae directe, sive indirecte, in iure aut in facto, circa privilegium, ut aiunt, Paulinum et matrimonii impedimenta disparitatis cultus et mixtae religionis versantur; itemque ad eam spectat facultas dispensandi in hisce impedimentis. Quare quaelibet huiusmodi quaestio ad hanc Congregationem est deferenda, quae tamen potest, si ita censeat et casus ferat, quaestionem remittere ad aliam Congregationem vel ad Tribunal Sacrae Romanae Rotae.

§ 4. Ad eandem pertinent non solum delatos sibi libros diligenter excutere, eos, si oportuerit, prohibere, et dispensationes concedere; sed etiam ex officio inquirere, qua opportuniore licebit via, quae in vulgus edantur scripta cuiuslibet generis damnanda, et in memoriam Ordinariorum reducere, quam religiose teneantur in perniciose scripta animadvertere aequae Sanctae Sedi denuntiare, ad normam can. 1397.

§ 5. Ipsa una competens est circa ea omnia quae ieiunium eucharisticum pro sacerdotibus Missam celebrantibus respiciunt.

Can. 248. — § 1. Congregationis Consistorialis Praefectus est ipse Romanus Pontifex. Praeter alios ad eandem pertinent ex officio Cardinales Secretarius S. Officii, Praefectus Congregatio-

miejscowego ordynariusza, lecz także w pierwszej instancji, jeżeli zostały zgłoszone bezpośrednio do niej.

§ 3. Ona tylko rozpatruje to, co bezpośrednio lub pośrednio, pod względem prawnym lub faktycznym, dotyczy przywileju tzw. Pawłowego oraz przeszkód różnej wiary i odmiennego wyznania; do niej również należy władza dyspensowania od tych przeszkód. Dlatego wszelką tego rodzaju sprawę należy kierować od tej kongregacji, która jednak może, gdyby tak uważała i wypadało, sprawę odesłać do innej kongregacji lub trybunału Roty Rzymskiej.

§ 4. Należy do niej nie tylko pilne badanie książek zaskarżonych, ich zakaz, gdyby wymagała potrzeba, udzielanie dyspensy, lecz także wyszukiwanie z urzędu w sposób najwłaściwszy wszelkiego rodzaju pism rozpowszecznianych w druku, których należałoby zabronić, oraz przypominanie ordynariuszom, jak święcie obowiązani są zwracać uwagę na szkodliwe pisma i powiadamiać o nich, stosownie do kan. 1397, Stolicę Ap.

§ 5. Ona tylko jest właściwa w sprawach odnoszących się do postu eucharystycznego kapłanów odprawiających Mszę św.

Kan. 248. — § 1. Prefektem Kongregacji Konsystorialnej jest sam Biskup Rzymski. Oprócz innych, należą do niej z urzędu kardynałowie sekretarz św. Oficjum, prefekt Kongregacji Semi-

nīs de Seminariis et Universitatibus studiorum et Secretarius Status. Inter Concultores eiusdem semper sunt Assessor S. Officii, Secretarius Congregationis pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis et Secretarius Congregationis de Seminariis et Universitatibus studiorum.

§ 2. Ad hanc Congregationem spectat non modo parare agenda in Consistoriis, sed praeterea, in locis Congregationi de Prop. Fide non obnoxiiis, novas dioeceses ac provincias et capitula tum cathedralia tum collegialia constituere; dioeceses iam constitutas dividere; Episcopos, Administratores Apostolicos, Coadiutores et Auxiliares Episcoporum constituendos proponere, canonicas inquisitiones seu processus super promovendis indicere actosque diligenter expendere, ipsorum periclitari doctrinam, salvo praescripto can. 255.

§ 3. Ab hac Congregatione dependent ea omnia quae pertinent ad constitutionem, conservationem et statum dioecesium. Quare ipsa vigilat super impletis vel minus obligationibus, quibus Ordinarii tenentur; cognoscit ea quae ab Episcopis scripto relata sint de statu suarum dioecesium; indicit visitationes apostolicas examinatque eas quae fuerint absolutae, transmissis in utroque casu ad singulas Congregationes iis ad deliberandum negotiis quae ad eas peculiariter pertinent.

Can. 249. — § 1. Congregationi do disciplina Sacramentorum

nariów i Studiów Uniwersyteckich oraz sekretarz Stanu. Wśród jej konsultorów są zawsze asesor św. Oficjum, sekretarz Kongregacji dla Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych i sekretarz Kongregacji dla Seminariów i Studiów Uniwersyteckich.

§ 2. Należy do tej kongregacji nie tylko przygotowywanie spraw na konsystorz, lecz także w miejscach, które nie podlegają Kongregacji Rozkrzewienia Wiary, tworzenie nowych diecezji i prowincji, kapituł katedralnych, czy kolegiackich; podział diecezji już istniejących; przedstawianie kandydatów na biskupów, administratorów apostolskich, koadiutorów, biskupów pomocniczych, wyznaczanie kanonicznego dochodzenia czyli procesu w sprawie kandydatów, pilne rozpatrywanie ich akt, badanie nauki, nie naruszając przepisu kan. 255.

§ 3. Od tej kongregacji zależy wszystko, co dotyczy tworzenia, zachowania i stanu diecezji. Dlatego ona czuwa nad wypełnieniem lub nie obowiązków należących do ordynariuszów; zapoznaje się ze sprawozdaniami biskupów o stanie ich diecezji; wyznacza wizytacje apostolskie i bada ich rezultaty, przesławszy w każdym wypadku celem wglądu do poszczególnych kongregacji sprawy do nich należące specjalnie.

Kan. 249. — § 1. Kongregacji Sakramentów powierzone jest

proposita est universa legislatio circa disciplinam septem Sacramentorum, incolumi iure Congregationis S. Officii circa ea quae in can. 247 statuta sunt. et Sacrorum Rituum Congregationis circa ritus et caeremonias quae in Sacramentis conficiendis, ministrandis et recipiendis servari debent.

§ 2. Ad illam itaque spectant ea omnia, quae decerni concedique solent tum in disciplina matrimonii, tum in disciplina aliorum Sacramentorum nec non in celebratione Sacrificii Eucharistici, iis tantum exceptis quae aliis Congregatiobus reservata sunt.

§ 3. Ipsa cognoscit quoque et exclusive de facto inconsummationis matrimonii et de existentia causarum ad dispensationem concedendam, nec non de iis omnibus, quae cum his sunt connexa. Potest tamen cognitionem horum omnium, si id expedire iudicaverit, ad Sacram Romanam Rotam remittere. Pariiter ad eam deferri possunt quaestiones de validitate matrimonii, quas tamen, si accuratorem disquisitionem aut investigationem exigant, ad tribunal competens remittat. Eodem modo ad ipsam pertinet videre de obligationibus ordinibus maioribus adnexis, atque examinare quaestiones de ipsa validitate sacrae ordinationis, aut eas ad tribunal competens remittere. Et ita porro de aliis Sacramentis.

ustawodawstwo powszechne w sprawie nauki o siedmiu sakramentach, nie naruszając praw Kongregacji św. Oficjum do rzeczy, o których postanawia kan. 247 i Kongregacji Obrzędów do obrzędów i ceremonii, które należy zachować przy sprawowaniu, szafowaniu i przyjmowaniu sakramentów.

§ 2. Do niej przeto należy wszystko, co zwykło się postanawiać i zezwalać w nauce o małżeństwie, innych sakramentów, jak również odprawiania Ofiary Eucharystycznej, z wyjątkiem tego tylko, co jest zastrzeżone innym kongregacjom.

§ 3. Ona również rozpoznaje wyłącznie fakt małżeństwa nie dopełnionego, istnienie przyczyn do udzielania dyspensy, a także wszystkiego, co z tym ma jakiś związek. Może jednak rozpoznanie tego, jeżeliby osądziła za wskazane, odesłać do Roty Rzymskiej. Do niej również mogą być przekazywane zagadnienia o nieważności małżeństwa, które jednak, gdyby wymagały dokładniejszego badania albo dochodzenia, należy odesłać do właściwego trybunału. W taki sam sposób należy do niej badanie obowiązków przywiązanych do wyższych święceń, rozpatrywanie zagadnień o ważności święceń, lub przekazywanie ich do właściwego trybunału. I tak dalej o innych sakramentach.

Can. 250. — § 1. Congregationi Concilii ea pars negotiorum est commissa, quae ad universam disciplinam cleri saecularis populi que christiani refertur.

§ 2. Quamobrem ipsius est ut christianae vitae praecepta serventur, cum facultate opportune ab eisdem fideles dispensandi; moderari quae parochos et canonicos spectant; aut quae pias sodalitates, pias uniones (etiamsi dependeant a religiosis vel erectae sint in eorum ecclesiis seu domibus), pia legata, pia opera, Missarum stipes, beneficia aut officia, bona ecclesiastica, mobilia et immobilia, tributa dioecesana, taxas Curiarum episcopalium aliaque huiusmodi attingunt. Eidem reservata est facultas eximendi a conditionibus requisitis ad assecutionem beneficiorum, quoties ad Ordinarios eorum collatio spectat; admittendi ad compositionem eos qui occuparunt bona ecclesiastica, etiam pertinentia ad religiosos; permittendi ut fideles acquirant bona ecclesiastica, a potestate civili usurpata.

§ 3. Videt quoque de iis omnibus, quae ad immunitatem ecclesiasticam pertinent, itemque de controversiis circa praecedentiam, salvo iure Congregationis de sodalibus religiosis et Congregationis Caeremonialis.

§ 4. Ad eandem pertinent ea omnia quae ad Conciliorum celebrationem et recognitionem

Kan. 250. — § 1. Kongregacji Soborowej powierzona jest ta część spraw, która odnosi się do powszechnej karności kleru świeckiego i ludu chrześcijańskiego.

§ 2. Z tego powodu do niej należy troska o zachowanie nakazów chrześcijańskiego życia, z możliwością, w razie potrzeby, dyspensowania wiernych; kierowanie tym, co dotyczy proboszczów i kanoników; albo co odnosi się do sodalicyj, pobożnych zrzeszeń (choćby zależały od zakonników lub były erygowane w ich kościołach bądź domach), pobożnych zapisów, dzieł zbożnych, stypendiów mszalnych, beneficjów lub urzędów, dóbr kościelnych ruchomych i nieruchomych, podatków diecezjalnych, taks kurii biskupich i tym podobnych. Jej zastrzeżone jest prawo uwalniania od warunków wymaganych do osiągnięcia beneficjów, nadawanych przez ordynariuszów; dopuszczenie do układów tych, którzy zagarnęli dobra kościelne, należące również do zakonników; zezwolenie wiernym na nabywanie dóbr kościelnych, zajętych przez władzę świecką.

§ 3. Rozpatruje także wszystko, co odnosi się do niezależności kościelnej, również spory co do pierwszeństwa, nie naruszając praw Kongregacji do Spraw Zakonnych i Kongregacji Obrzędów.

§ 4. Poza miejscami, które podlegają Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, do niej należy wszy-

atque ad Episcoporum coetus seu conferentias referuntur, extra loca quae subsunt Congregationi de Prop. Fide.

§ 5. Est autem haec Congregatio competens in omnibus controversiis negotia eidem commissa spectantibus, quas in linea disciplinari pertractandas censuerit; cetera ad tribunal competens sunt deferenda.

Can. 251. — § 1. Congregatio negotiis religiosorum sodalium praeposita ea sibi exclusive vindicat quae respiciunt regimen, disciplinam, studia, bona et privilegia religiosorum sodalium utriusque sexus tum sollemnibus tum simplicibus votis adstrictorum, eorumque qui, quamvis sine votis, in communi tamen vitam agunt more religiosorum, itemque tertiorum Ordinum saecularium, incolumi iure Congregationis de Prop. Fide.

§ 2. Quapropter, quaestionibus ordine iudiciario tractandis ad tribunal competens remissis et incolumi semper iure Congregationis S. Officii et Congregationis Concilii circa negotia ad ipsas spectantia, haec Congregatio quaestiones omnes suae competentiae in linea disciplinari dirimit; sed si quaestio vertatur inter religiosum sodalem et personam non religiosam, ipsa, praesertim ad instantiam partis, potest quoque, si aequum iudicaverit, eandem quaestionem ad aliam Congregationem aut tribunal remittere.

stko, co odnosi się do odbywania i uznawania soborów oraz zebrań czyli konferencji biskupich.

§ 5. Kongregacja ta jest właściwa do rozpatrywania wszystkich sporów odnoszących się do powierzonych sobie spraw na drodze dyscyplinarnej; inne należy przekazywać do właściwego trybunału.

Kan. 251. — § 1. Nie naruszając prawa Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, Kongregacja do Spraw Zakonnych opiekuje się wyłącznie tym, co dotyczy zarządu, karności, studiów, dóbr i przywilejów zgromadzeń religijnych obojga płci, związanych słubami uroczystymi, jak i prostymi, tych także, którzy, chociaż bez ślubów, prowadzą jednak życie wspólne na wzór zakonny, jak również trzecich zakonów świeckich.

§ 2. Dlatego, odsyłając sprawy rozpatrywane na drodze sądowej do właściwego trybunału i nie naruszając nigdy prawa Kongregacji św. Oficjum i Kongregacji Soborowej w sprawach, które do nich należą, ta kongregacja wszystkie zagadnienia, wchodzące w zakres jej właściwości, rozstrzyga w trybie administracyjnym; gdyby jednak sprawa toczyła się pomiędzy członkiem zakonu i nie zakonnicą, na żądanie przeważnie jednej ze stron, może ona sprawę tę przesłać do innej kongregacji lub do trybunału, jeżeliby to osądziła za słuszne.

§ 3. Huic denique Congregationi reservatur concessio dispensationum a iure communi pro sodalibus religiosis, firmo praescripto can. 247, § 5.

Can. 252. — § 1. Congregatio de Propaganda Fide missionibus ad praedicandum Evangelium et catholicam doctrinam praeest, ministros necessarios constituit et mutat, facultatemque habet tractandi, agendi et exsequendi omnia hac in re necessaria et opportuna.

§ 2. Curat ea omnia quae ad Concilio rum celebrationem et recognitionem in locis sibi subiectis pertinent.

§ 3. Eius iurisdictio iis est circumscripta regionibus, ubi, sacra hierarchia nondum constituta, status missionis perseverat. Huic Congregationi sunt etiam subiectae regiones, quae, etsi hierarchia inibi constituta sit, adhuc inchoatum aliquid praeseferunt. Eidem pariter subsunt societates ecclesiarum ac Seminaria quae exclusive fundata sunt eo fine, ut in eis instituantur missionarii pro exteris missionibus, praesertim quod attinet ad eorum regulas, administrationem atque opportunas concessionem ad sacram ordinationem alumnorum requisitas.

§ 4. Haec autem Congregatio tenetur ad competentes Congregationes deferre negotia quae aut fidem attingunt, aut causas matrimoniales, aut generales normas circa sacrorum rituum disciplinam tradendas vel interpretandas.

§ 3. Tej wreszczie kongregacji zastrzega się, nie naruszając przepisu kan. 247 § 5, udzielanie dyspens od prawa powszechnego dla zakonników.

Kan. 252. — § 1. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary kieruje misjami do głoszenia Ewangelii i nauki katolickiej, ustanawia i zmienia niezbędnych misjonarzy, ma władzę rozpatrywania; działania i wykonywania wszakiego, co w tej sprawie jest konieczne i pożyteczne.

§ 2. Stara się o wszystko, co dotyczy odbywania i rozpoznawania synodów w miejscach sobie podległych.

§ 3. Jurysdykcja jej ogranicza się do krajów, gdzie hierarchia kościelna jeszcze nie jest ustanowiona, a trwa stan misyjny. Kongregacji tej podlegają także kraje, gdzie, chociaż hierarchia już powstała, ale jest w stadium początkowym. Podlegają jej również stowarzyszenia osób duchownych i seminaria, które założone zostały wyłącznie w tym celu, żeby wychowywać misjonarzy dla misji zagranicznych, zwłaszcza gdyby chodziło o ich reguły, administrację i zwolnienia potrzebne do wyższych święceń alumnów.

§ 4. Ta kongregacja jednak obowiązana jest przekazać do właściwych kongregacji sprawy, które odnoszą się do wiary, albo do małżeństwa, albo do wykładu, bądź tłumaczenia ogólnych zasad liturgicznych.

§ 5. Quod vero spectat ad sodales religiosos, eadem Congregatio sibi vindicat quidquid religiosos qua missionarios, sive uti singulos sive simul sumptos, tangit. Quidquid vero religiosos qua tales, sive uti singulos sive simul sumptos attingit, ad Congregationem religiosorum negotiis praepositam remittat aut relinquat.

Can. 253. — § 1. Congregatio Sacrorum Ritus ius habet videndi et statuendi ea omnia quae sacros ritus et caeremonias Ecclesiae Latinae proxime spectant, non autem quae latius ad sacros ritus referuntur, cuiusmodi sunt praecedentiae iura aliaque id genus, de quibus sive servato ordine iudicario sive in linea disciplinari disceptetur.

§ 2. Eius proinde est praesertim advigilare, ut sacri ritus ac caeremoniae diligenter serventur in Sacro celebrando, in Sacramentis administrandis, in divinis officiis persolvendis, in iis denique omnibus quae Ecclesiae Latinae cultum respiciunt; dispensationes concedere opportunas; insignia et honoris privilegia tam personalia et ad tempus, quam localia et perpetua, quae ad sacros ritus vel caeremonias pertineant, elargiri, et cavere ne in haec abusus irrepant.

§ 3. Denique ea omnia agit quae ad beatificationem et canonizationem Servorum Dei vel ad sacras reliquias quoquo modo referuntur.

§ 5. Gdy chodzi o zakonników, kongregacja ta opiekuje się wszystkim, co dotyczy ich jako misjonarzy, wziętych pojedynczo bądź zbiorowo. Wszystko natomiast, co odnosi się do zakonników jako takich, pojedynczo bądź wziętych razem, odsyła lub zostawia Kongregacji do Spraw Zakonnych.

Kan. 253. — § 1. Kongregacja Obrzędów ma prawo doglądania i postanawiania wszystkiego co dotyczy bezpośrednio świętych obrzędów i ceremonii Kościoła Łacińskiego. nie zaś tego, co odnosi się do obrzędów w szerszym znaczeniu, a czego, jak praw pierwszeństwa i innych tego rodzaju dochodzi się na drodze sądowej lub administracyjnej.

§ 2. Zadaniem jej przeto jest czuwanie przede wszystkim, żeby święte obrzędy i ceremonie były pilnie zachowywane przy odprawianiu Mszy, szafowaniu sakramentów, urządzaniu nabożeństw i wreszcie we wszystkim, co się odnosi do kultu Kościoła Łacińskiego; udzielanie potrzebnych dyspens; udzielanie odznak i honorowych przywilejów, tak osobistych i czasowo, jak miejscowych i na stałe, o ile dotyczą obrzędów i ceremonii, oraz przestrzeganie, żeby pod tym względem nie było nadużyć.

§ 3. Czyni wreszcie wszystko, co w jakikolwiek sposób odnosi się do spraw beatyfikacji i kanonizacji Sług Bożych lub do świętych relikwii.

Can. 254. — Ad Congregationem Caeremonialem pertinet moderatio caeremoniarum in Sacello Aulae Pontificali servandarum et sacrarum functionum quas Patres Cardinales extra pontificale sacellum peragunt; itemque eadem Congregatio cognoscit quaestiones de praecedentia tum Patrum Cardinalium tum Legatorum quos variae Nationes ad Sanctam Sedem mittunt.

Can. 255. — Ad Congregationem pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis spectat dioeceses constituere vel dividere et ad vacantes dioeceses idoneos viros promovere, quoties hisce de rebus cum civilibus Guberniis agendum est; insuper Congregatio in ea negotia incumbit, quae eius examini subiciuntur a Summo Pontifice per Cardinalem Secretarium Status, praesertim ex illis quae cum legibus civilibus coniunctum aliquid habent et ad pacta conventa cum variis Nationibus referuntur.

Can. 256. — § 1. Congregatio de Seminariis et Universitatibus studiorum vigilat super omnibus quae ad regimen, disciplinam, temporalem administrationem et studia Seminariorum pertinent, incolumi iure Congregationis de Prop. Fide. Eidem pariter commissa est moderatio regiminis ac studiorum, in quibus versari debent athenaea seu quas vocant Universitates vel Facultates quae ab Ecclesiae auctoritate dependent, comprehensis iis quae

Kan. 254. — Do Kongregacji Cereemoniału należy kierowanie ceremoniami w kaplicy i na dworze papieskim oraz czynnościami świętymi, spełnianymi przez kardynałów poza papieską kaplicą; ta również kongregacja rozpoznaje sprawy co do pierwszeństwa kardynałów, jak i posłów, których różne narody posyłają do Stolicy Ap.

Kan. 255. — Do Kongregacji dla Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych należy tworzenie lub dzielenie diecezji, promowanie na wakujące diecezje uzdolnionych mężów, ilekroć w tych sprawach należy porozumiewać się z rządami świeckimi; ta nadto kongregacja zajmuje się sprawami, zleconymi jej przez Papieża za pośrednictwem kardynała sekretarza stanu, zwłaszcza tymi, które się wiążą z prawami świeckimi i odnoszą do układów zawieranych z różnymi narodami.

Kan. 256. — § 1. Kongregacja dla Seminariorum i Studiów Uniwersyteckich czuwa nad wszystkim, co należy do zarządu, karności, administracji majątkowej i studiów seminaryjskich, nie naruszając prawa Kongregacji do Spraw Rozkrzewiania Wiary. Jej także zlecone jest kierownictwo zarządu i studiów ateneów, czyli t. zw. uniwersytetów lub wydziałów, które podlegają zwierzchności kościelnej, nie wyłączając prowadzonych przez zgromadze-

a religiosae alicuius familiae sodalibus diriguntur. Novas institutiones perpendit approbatque; facultatem concedit academicos gradus conferendi normasque tradit quibus ii conferri debent, et, ubi, agitur de viro singulari doctrina commendato, potest eos ipsa conferre.

§ 2. In hac Sacra Congregatione connumerantur inter alios Cardinales Secretarius Congregationis Consistorialis et inter Consultores Assessor eiusdem Congregationis.

Can. 257. — § 1. Congregationi pro Ecclesia Orientali praeest ipse Romanus Pontifex. Huic Congregationi reservantur omnia cuiusque generis negotia quae sive ad personas, sive ad disciplinam, sive ad ritus Ecclesiarum orientalium referuntur, etiamsi sint mixta, quae scilicet sive rei sive personarum ratione Latinos quoque attingant.

§ 2. Quare pro Ecclesiis ritus orientalis haec Congregatio omnibus facultatibus potitur, quas aliae Congregationes pro Ecclesiis ritus Latini obtinent, incolumi tamen iure Congregationis S. Officii ad normam can. 247.

§ 3. Haec Congregatio controversias dirimit via disciplinari; quas vero ordine iudicare dirimendas iudicaverit, ad tribunal remittet quod ipsa Congregatio designaverit.

nia zakonne. Nowe instytucje bada i zatwierdza; udziela prawa nadawania stopni akademickich ustanawia normy, według których są one nadawane, a, gdyby chodziło o męża wyjątkowej nauki, może je sama nadawać.

§ 2. Do tej kongregacji zaliczają się, oprócz innych kardynałów, kardynał sekretarz Kongregacji Konsystorialnej, a wśród konsultorów — asesor tejże kongregacji.

Kan. 257. — § 1. Na czele Kongregacji dla Kościoła Wschodniego stoi sam Biskup Rzymski. Zastrzeżone są tej kongregacji wszystkie sprawy, które odnoszą się albo do osób, albo do karności, albo do obrzędów kościołów wschodnich, nawet mieszane, które by mianowicie ze względu na osoby bądź rzeczy dotyczyły także łacinników.

§ 2. Kongregacja ta przeto dla kościołów obrządku wschodniego posiada wszystkie uprawnienia, które otrzymują inne kongregacje dla kościołów obrządku łacińskiego, nie naruszając jednak prawa kongregacji św. Oficjum, stosowanie do kan. 247.

§ 3. Kongregacja ta rozstrzyga spory na drodze dyscyplinarnej; jeżeliby zatem uznała, że należy je rozstrzygnąć w trybie sądowym, odsyła do trybunału, który sama wyznaczy.

ART. II.

De Tribunalibus
Curiae Romanae

Can. 258 — § 1. Sacrae Poenitentiariae praeficitur Cardinalis Poenitentiarius Maior. Huius tribunalis iurisdictio coarctatur ad ea quae forum internum, etiam non sacramentale respiciunt; quare hoc tribunal pro solo foro interno gratias largitur, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes; excutit praeterea quaestiones conscientiae easque dirimit.

§ 2. Eiusdem insuper est de iis omnibus iudicare quae spectant ad usum et concessionem indulgentiarum, salvo iure S. Officii videndi ea quae doctrinam dogmaticam circa easdem indulgentias vel circa novas orationes, et devotiones respiciunt.

Can. 259. — Causae ordinem iudicarium requirentes aguntur apud Sacram Romanam Rotam et apud Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae intra fines et secundum normas traditas in can. 1598—1605, salvo iure Congregationis S. Officii et Congregationis Sacrorum Rituum in causas sibi proprias.

ART. III.

De Officiis Curiae
Romanae.

Can. 260. — § 1. Cancellariae Apostolicae, cui praest Cardina-

ART. II.

O trybunałach Kurii
Rzymskiej

Kan. 258. — § 1. Na czele Penitencjarii stoi kardynał penitencjarz wielki. Jurysdykcja tego trybunału ogranicza się do zakresu wewnętrznego, również pozasakramentalnego; trybunał ten przeto udziela łask, absolucji, dyspens, zamian, uzdrowień, przebaczeń wyłącznie w zakresie wewnętrznym; roztrząsa nadto i rozwiązuje kwestie sumienia.

§ 2. Zadaniem jej nadto jest osądzanie wszystkiego, co dotyczy odpustów, nie naruszając prawa św. Oficjum do wglądania w naukę katolicką o tychże odpustach, o nowych modlitwach i nabożeństwach.

Kan. 259. — Sprawy wymagające trybu sądowego są rozpatrywane w Rocie Rzymskiej i w najwyższym trybunale Sygnatury Apostolskiej, w granicach i według zasad podanych w kan. 1598—1605, nie naruszając praw Kongregacji św. Oficjum i Kongregacji Obrzędów w sprawach, które są im właściwe.

ART. III.

O urzędach Kurii
Rzymskiej

Kan. 260. — § 1. Właściwością Kancelarii Apostolskiej, na czele

lis Cancellarius Sanctae Romanae Ecclesiae, hoc est proprium munus, apostolicas expedire litteras seu bullas pro beneficiis et officiorum consistorialium provisione, novarum provinciarum et dioecesium ac capitulorum institutione et pro aliis maioribus Ecclesiae negotiis conficiendis.

§ 2. Quae litterae seu bullae ne expediantur nisi de mandato Congregationis Consistorialis circa negotia ad eius competentiam spectantia, aut de mandato Summi Pontificis circa alia negotia, servatis in singulis casibus ipsius mandati terminis.

Can. 261. — Datariae Apostolicae, quam moderatur Cardinalis Datarius Sanctae Romanae Ecclesiae, commissum est cognoscere de idoneitate promovendorum ad beneficia non consistorialia Apostolicae Sedi reservata; conficere et expedire apostolicas litteras pro eorum collatione; eximere in conferendo beneficio a conditionibus requisitis, quoties eius collatio ad Ordinarium non pertinet; curare pensiones et onera quae Summus Pontifex in memoratis conferendis beneficiis imposuerit.

Can. 262. — Camerae Apostolicae, cui praesidet Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Camerarius, cura est atque administratio bonorum ac iurium temporalium Sanctae Sedis, quo tempore praesertim haec vacua habeatur; et tunc adamussim

której stoi kardynał Kanclerz Kościoła Rzymskiego, jest wysyłanie listów apostolskich czyli bulli w sprawach nadawania beneficjów i urzędów konsystorialnych, tworzenia nowych prowincji, diecezji i kapituł oraz innych wyższych spraw kościelnych.

§ 2. Listy te czyli bulle są wysyłane tylko z polecenia Kongregacji Konsystorialnej w sprawach, które należą do jej właściwości, albo z polecenia Biskupa Rzymskiego w innych sprawach, przy zachowaniu w poszczególnych wypadkach terminów wskazanych w poleceniu.

Kan. 261. — Datarii Apostolskiej, którą kieruje kardynał Datariusz Kościoła Rzymskiego, powierzone jest rozpoznawanie uzdolnień kandydatów na beneficja nie konsystorialne, zastrzeżone Stolicy Ap., sporządzanie i wysyłanie listów w sprawie ich nadania; uwalnianie przy nadawaniu beneficjów od warunków wymaganych, ilekroć ich nadanie nie należy do ordynariusza; czuwanie nad wypłacaniem pensji i ciężarów, które papież nałożył przy nadaniu wspomnianych beneficjów.

Kan. 262. — Zadaniem Kamery Apostolskiej, na czele której stoi kardynał Kamerling Kościoła Rzymskiego, jest czuwanie i zarządzanie dobrami oraz prawami doczesnymi Stolicy Ap., zwłaszcza w czasie, gdy ta wakuje; wtedy jak najściślej należy za-

serventur normae statutae in const. Pii X *Vacante Sede Apostolica*, 25 Dec. 1904.

Can. 263. — Officium Secretariae Status, cuius moderator est Cardinalis Secretarius Status, constat triplici parte hoc ordine;

1-o. Prima pars, cui praesidet Secretarius Congregationis pro negotiis ecclesiasticis extraordinariis, versatur in negotiis quae eidem Congregationi examinanda subici debent ad normam can. 255, ceteris pro diversa eorum natura ad peculiare Congregationes remissis;

2-o. Altera pars, cui praest Substitutus, incumbit in ordinaria negotia;

3-o. Tertiam partem dirigit Cancellarius Brevium Apostolicorum, qui vacat expeditioni Brevium.

Can. 264. — Ad Secretarias Brevium ad Principes et Epistolarum latinarum spectat munus latine scribendi acta Summi Pontificis, ab eodem illis commissa.

chować przepisy konst. Piusa X *Vacante Sede Apostolica*, 25 grudnia 1904.

Kan. 263. — Urząd Sekretariatu Stanu, którego kierownikiem jest kardynał Sekretarz Stanu, składa się z trzech części w następującym porządku:

1-o. Część pierwsza, której przewodniczący sekretarz Kongregacji do Spraw Nadzwyczajnych Kościoła, zajmuje się sprawami, które podlegają tejże kongregacji, stosownie do kan. 255, resztę odsyła, odpowiednio do ich natury, do poszczególnych kongregacji;

2-o. Część druga, której przewodniczy substytut, zajmuje się sprawami zwyczajnymi;

3-o. Trzecią częścią kieruje kanclerz brewiów apostolskich, który zajmuje się ich wysyłaniem.

Kan. 264. — Do sekretariatu brewiów dla książąt i od listów łacińskich należy pisanie po łacinie akt zleconych mu przez papieża.

CAPUT V.

De Legatis Romani Pontificis.

Can. 265. — Romano Pontifici ius est, a civili potestate independens, in quamlibet mundi partem Legatos cum vel sine ecclesiastica iurisdictione mittere.

ROZDZIAŁ V.

O legatach Rzymskiego Biskupa.

Kan. 265. — Biskup Rzymski ma niezależne od władzy świeckiej prawo wysyłania do jakiegokolwiek części świata legatów z jurysdykcją kościelną lub bez niej.

Can. 266. — Dicitur *Legatus a latere* Cardinalis qui a Summo Pontifice tanquam *alter ego* cum hoc titulo mittitur, et tantum potest, quantum ei a Summo Pontifice demandatum est.

Can. 267. — § 1. Legati qui mittuntur cum titulo Nuntii aut Internuntii:

1-o. Fovent, secundum normas a Sancta Sede receptas, relationes inter Sedem Apostolicam et civilia Gubernia apud quae legatione stabili funguntur;

2-o. In territorio sibi assignato advigilare debent in Ecclesiarum statum et Romanum Pontificem de eodem certiore reddere;

3-o. Praeter has duas ordinaras potestates, alias plerumque facultates obtinent quae tamen sunt omnes delegatae.

§ 2. Qui vero mittuntur cum titulo *Delegati Apostolici* unam habent ordinariam potestatem de qua in § 1, n. 2, praeter alias facultates delegatas ipsis a Sancta Sede commissas.

Can. 268. — § 1. Legatorum munus cum omnibus facultatibus eisdem commissis non expirat vacante Sede Apostolica, nisi aliud in litteris pontificiis fuerit statutum.

§ 2. Cessat autem, expleto mandato, revocatione eisdem intimata, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata.

Can. 269. — § 1. Legati Ordinariis locorum liberum suae iurisdictionis exercitium relinquunt.

Kan. 266. — *Legatus a latere* nazywa się kardynał, którego z takim tytułem wysyła Papież w swoim zastępstwie; może on tyle, ile mu zlecił papież.

Kan. 267. — § 1. Legaci, których się wysyła z tytułem nuncjusza albo internuncjusza:

1-o. Podtrzymują, według zasad przyjętych przez Stolicę Ap., stosunki między Stolicą Ap. a rządami świeckimi, gdzie urzęduje na stałe;

2-o. Na wyznaczonym sobie terytorium obowiązani są do czuwania nad stanem Kościoła i powiadamiania o nim Biskupa Rzymskiego;

3-o. Oprócz tych dwóch zwyczajnych władz, przeważnie używają inne jeszcze, ale zawsze delegowane.

§ 2. Ci, których się posyła z tytułem delegata apostolskiego, posiadają jedną władzę zwyczajną, o której w § 1. n. 2; inne uprawnienia zleczone przez Stolicę Ap. są delegowane,

Kan. 268. — § 1. Obowiązki legatów wraz z uprawnieniami im zleconymi nie wygasają podczas sieroctwa Stolicy Ap., chyba że w pismach papieskich było postanowione inaczej.

§ 2. Ustają natomiast, po wygaśnięciu zlecenia, przez zakomunikowane mu odwołanie i przez rezygnację, przyjętą przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 269. — § 1. Legaci powinni zostawić ordynariuszom miejscowym swobodne wykonywanie ich jurysdykcji

§ 2. Licet forte karaktere episcopali careant, praecedunt tamen omnibus Ordinariis qui non sint cardinalitia dignitate insigniti.

§ 3. Si karaktere episcopali sint aucti, possunt sine Ordinariorum licentia in omnibus eorum ecclesiis, excepta cathedrali, populo benedicere et officia divina etiam in pontificalibus, adhibito quoque throno et baldachimo, peragere.

Can. 270. — Episcopis qui, ratione sedis, titulo Legati Apostolici decorantur, nullum exinde competit speciale ius.

§ 2. Chociażby czasem pozbawieni byli sakry biskupiej, mają jednak pierwszeństwo przed wszystkimi ordynariuszami, którzy nie są odznaczeni godnością kardynalską.

§ 3. Gdyby posiadali sakrę biskupią, mogą bez zezwolenia ordynariuszów we wszystkich kościołach, z wyjątkiem kościoła katedralnego, błogosławić ludowi, sprawować służbę Bożą nawet w pontyfikaliach, przy użyciu tronu i baldachimu.

Kan. 270. — Biskupom, którym z racji siedziby przysługuje tytuł legata apostolskiego, nie przysługuje stąd żadne specjalne prawo.

CAPUT VI.

De Patriarchis, Primatibus, Metropolitibus

Can. 271. — Patriarchae aut Primatis titulus, praeter praerogativam honoris et ius praecedentiae ad normam can. 280, nullum secumfert speciale iurisdictionem, nisi iure particulari de aliquibus aliud constet.

Can. 272. — Provinciae ecclesiasticae praest Metropolitae seu Archiepiscopus; quae dignitas coniuncta est cum sede episcopali a Romano Pontifice determinata vel probata.

Can. 273. — Salvo praescripto can. 275—280, Metropolitae in propria dioecesi easdem obligationes eademque iura habet quae Episcopus in sua.

ROZDZIAŁ VI.

O patriarchach, prymasach i metropolitach

Kan. 271. — Tytuł patriarchy albo prymasa, oprócz honoru i pierwszeństwa, stosownie do kan. 280, nie daje żadnej specjalnej jurysdykcji, chyba że o niektórych inaczej wiadomo z prawa partykularnego.

Kan. 272. — Na czele prowincji kościelnej stoi metropolita czyli arcybiskup; godność ta złączona jest z siedzibą biskupią określoną lub zatwierdzoną przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 273. — Nie naruszając przepisu kan. 275—280, metropolita ma w swojej diecezji te same obowiązki i prawa, które biskup w swojej.

Can. 274. — In dioecesisb vero suffraganeis Metropolita potest tantum:

1-o. A patronis ad beneficia praesentatos instituere, si Suffraganeus intra tempus iure statutum, iusto impedimento non detentus, id facere omiserit;

2-o. Indulgentias centum dierum, sicuti in propria dioecesi, concedere;

3-o. Deputare Vicarium Capitularem ad normam can. 432, § 2;

4-o. Vigilare ut fides ac disciplina ecclesiastica accurate servantur, ac de abusibus Romanum Pontificem certiore facere;

5-o. Canonicam visitationem peragere, causa prius ab Apostolica Sede probata, si eam Suffraganeus neglexerit; tempore autem visitationis, potest praedicare, confessiones audire etiam absolvendo a casibus Episcopo reservatis, de vita et honestate clericorum inquirere, clericos infamia notatos Ordinariis ipsorum, ut eos puniat, denuntiare, notoria crimina, manifestas et notorias offensas tum sibi tum suis forte illatas, iustis poenis, censuris non exclusis, punire;

6-o. In omnibus ecclesiis, etiam exemptis, Ordinario loci praemonito, si ecclesia sit cathedralis, peragere pontificalia uti Episcopus in proprio territorio, populo benedicere, cruce ante se delata incedere, non autem alia

Kan. 274. — W diecezjach natomiast sufragalnych metropolita może jedynie:

1-o. Instytuować przedstawionych na beneficja przez patronów, jeżeliby sufragan w określonym przez prawo czasie, bez uzasadnionej przeszkody, zaniedbał tego uczynić;

2-o. Udzielać odpustu stu dni, tak jak we własnej diecezji;

3-o. Wyznaczyć wikariusza kapitulnego, stosownie do kan. 432 § 2;

4-o. Czuwać, żeby wiara i karność kościelna były należycie przestrzegane, a o nadużyciach powiadamiać Biskupa Rzymskiego;

5-o. Odbyć wizytację kanoniczną, jeżeliby ją zlekceważył sufragan, po przednim zatwierdzeniu przyczyny przez Stolicę Ap.; podczas wizytacji natomiast może głosić słowo Boże, słuchać spowiedzi, uwalniając nawet od wypadków zastrzeżonych biskupowi, wnikać w życie i obyczaje kleru, o duchownych, którzy utracili dobre imię, powiadamiać własnych ordynariuszów, żeby ich ukarali, notoryczne przestępstwa oraz jawne i notoryczne zniewagi, wyrządzone tak sobie jak i swoim karać słusznymi karami, nie wyłączając cenzur;

6-o. We wszystkich kościołach, nawet wyjętych i za wiedzą ordynariusza, jeżeli mowa o kościele katedralnym, sprawować czynności pontyfikalne, tak jak biskup na swoim terytorium, błogosławić ludowi, postępować

exercere quae iurisdictionem importent;

7-o. Appellationem recipere a sententiis definitivis aut interlocutoriis definitivarum vim habentibus, prolatis in Curiis suffraganeis, ad normam can. 1594, § 1;

8-o. Controversias de quibus in can. 1572, § 2, in prima instantia dirimere.

Can. 275. — Metropolita obligatione tenetur, intra tres menses a consecratione vel, si iam consecratus fuerit, a provisione canonica in Consistorio, per se vel per procuratorem a Romano Pontifice pallium petendi, quod significat potestatem archiepiscopalem.

Can. 276. — Quare ante pallii impositionem, excluso speciali indulto apostolico, ipse illicite poneret actus sive iurisdictionis metropolitanae, sive ordinis episcopalis in quibus, ad normam legum liturgicarum, usus pallii requiritur.

Can. 277. — Metropolita uti potest pallio intra quamlibet ecclesiam etiam exemptam suae provinciae in Missarum sollemnibus, diebus in Pontificali Romano designatis aliisque forte sibi concessis; nullatenus vero extra provinciam, etsi Ordinarii loci consensus accedat.

Can. 278. — Si Metropolita pallium amittat vel ad aliam se-

za krzyżem niesionym przed sobą; nie może jednak wykonywać innych czynności, wymagających jurysdykcji;

7-o. Stosowanie do kan. 1594 §1, przyjmować apelacje od wyroków stanowczych, albo przedstanowczych, mających moc stanowczych, wydanych przez Kurie sufraganów;

8-o. Rozstrzygać w pierwszej instancji spory, o których w kan. 1572 § 2.

Kan. 275. — Metropolita jest obowiązany w ciągu trzech miesięcy od konsekracji, lub gdyby już był konsekrowany, od kanonicznego nadania na konsystorzu, prosić Biskupa Rzymskiego o biście lub przez pełnomocnika o paliusz, który oznacza władzę arcybiskupią.

Kan. 276. — Dlatego przed nałożeniem paliusza, wyjąwszy specjalny indult apostolski, metropolita wykonywałby niegodziwie czynności jurysdykcji metropolitalnej, bądź święceń biskupich, przy których, stosownie do praw liturgicznych, wymagane jest użycie paliusza.

Kan. 277. — Metropolita może używać paliusza we wszystkich kościołach, nawet wyjętych, swojej metropolii, podczas uroczystej Mszy św., w dniach oznaczonych w pontyfikale rzymskim i w innych, na które ma zezwolenie; nigdy zaś poza prowincją, nawet za zgodą miejscowego ordynariusza.

Kan. 278. — Gdyby metropolita utracił paliusz, albo przeniesio-

dem archiepiscopalem transferratur, novo indiget pallio.

Can. 279. — Pallium neque commodari potest neque donari nec in morte alicui relinqui, sed omnia pallia quae Metropolita obtinuit, cum eodem sunt sepelienda.

Can. 280. — Patriarcha praecedit Primati, Primas Archiepiscopo, hic Episcopis, salvo praescripto can. 347.

ny był na inną stolicę arcybiskupią, musi uzyskać nowy paliusz.

Kan. 279. — Paliusza nie wolno ani pożyczać, ani podarować, ani zostawić komuś po śmierci, lecz wszystkie paliusze, które otrzymał metropolita, muszą być z nim pogrzebane.

Kan. 280. — Nie naruszając przepisu kan. 347, patriarcha ma pierwszeństwo przed prymasem, prymas przed arcybiskupem, ten przed biskupem.